

ΚΥΨΕΛΛΗ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

προπληρωτέα

Ἐν Ἑλλάδι Δρ. ν. 6.

Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. . . . 10

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ

ΘΩΝ ΠΕΝΤΖΟΣ

ΕΤΟΣ Γ'.—ΦΥΛ. 8.

ΑΡΙΘΜΟΣ 32

Ἐν Ζακύνθῳ τῇ 20 Μαρτίου 1886

ΜΙΧΑΗΛ ΑΓΓΕΛΟΣ

Rivolgiam lo ingegno

A le belle arti nostre, o esperie genti.

Περὶ τοῦ πολυθρυλήτου τούτου ἀρχιτέκτονος, ζωγράφου, γλύπτου καὶ ποιητοῦ οὗτινος ὁ μέγας τοῦ Ρολάνδου ἀοιδὸς διὰ τοῦ γλαφυροῦ αὐτοῦ ὕφους τὸν στέφανον ἐπέλεξε γράφων

quel che a par sculpe e colera

Michel, più che mortale Angel divino, πλείστοι τῶν ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων συνέγραψαν. Μεταξὺ τῶν πρώτων ἀριστεύουσιν οἱ Vasari καὶ Condivi ὧν τὰ ἔργα ἀείποτε ἔσσονται τὰ τῆς βιογραφίας αὐτοῦ κείμενα. Μεταξὺ τῶν δευτέρων ἴσως πάντων ὑπερέχει ὁ Ἄγγλος Duppa οὗτινος τὸ πόνημά διακρίνεται κατὰ τὴν κομψότητα πεπλουτισμένον εἰσέτι ἐκ τῶν εἰκονογραφιῶν, ἐπιστολῶν καὶ ποιημάτων τοῦ ἐξόχου Ἰταλοῦ. Κατὰ τὸν τεχνοκρίτην Gamba πρέπει νὰ ἐκτιμῶμεν ὡς λίαν πολύτιμον τὴν γαλλικὴν ἱστορίαν τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου ἐκδοθεῖσαν παρὰ τοῦ Quatremere ἐκ Quincy. Ἡ ἱστορία τῆς τέχνης τοῦ Angecourt, καὶ ἐν γένει πάντες οἱ τῆς καλλιτεχνίας ἱστορικοὶ πραγματεύονται περὶ αὐτοῦ καὶ πρὸ πάντων τούτων ἡ τῆς γλυπτικῆς ἱ-

στορία τοῦ Cicognara παρέχουσα ἡμῖν ἀναντίρρητα γεγονότα καὶ ὀρθὰς τῶν ἔργων κρίσεις. Ἄξιοι τῆς ἡμετέρας ἀναγνώσεως καὶ μελέτης διατελοῦσιν εἰσέτι αἱ ἐνθερμοὶ καὶ ἐμβριθεῖς σελίδες περὶ Μ. Ἀγγέλου τοῦ Τ. Dandolo ἐν τῷ τοῦ Δάντου Αἰῶνι, καὶ ἐν τῇ τῶν Παπῶν Ἱστορίᾳ. Ἄρισται μελέται τῶν ἔργων καὶ τῆς ἀξίας τοῦ μεγίστου τεχνίτου εἶνε αἱ τοῦ F. De Boni ὅς τις τεκμήριον ἔδωκεν ἡμῖν εἰς ἀνάλογον ἄρθρον ἐν τῇ τῆς Ἑνετίας Ἐγκυκλοπαιδείᾳ.

Ἰδιαίτερα ἔργα τοῦ Βωναρόττη ἔτυχον εἰσέτι ἰδιαιτέρων πονημάτων π. χ. αὐτὸς οὗτος δι' ἐπιστολῆς δημοσιευθείσης μετὰ τρεῖς αἰῶνας παρὰ Σεβαστιανοῦ Ciampi τῷ 1834 ἀνέλαβε τὴν ἀπολογίαν τοῦ μνημείου τοῦ Ἰουλίου κατὰ τῶν φθονερῶν Ἀριστίππων τῆς ἐποχῆς του· ὁ κολοσσαῖος ἀνδρίας τοῦ Μωϋσέως (ὃν τινα μόνον ὁ Lacombe ἀγνοοῦμεν τίνι αἰτίᾳ ἐσιώπησε) περιεγράφη ὑπὸ πολυαριθμῶν ποιητῶν καὶ φιλολόγων ἐν οἷς καταλέγεται ὁ Cancellieri ὅστις τῷ 1823 ἔγραψεν ἐπιστολὴν περὶ τοῦ Μωϋσέως ἐξ ἧς ἐξάγεται ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία πάντων ἐκείνων οἵτινες ἐν γένει καὶ ἰδιαίτερον συνέγραψαν περὶ Μ. Ἀγγέλου καὶ περὶ τοῦ τοῦ ἁγάλματος ἀξιόλογον περιγραφὴν καὶ διατριβὴν ἀφῆκεν ἡμῖν ὁ εἰδήμων γηραιὸς Ρι-

stolleri κατά τὸ ἔτος 1859.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν αὐτοῦ προτερημάτων ὁ Βωναρόττης ὑπῆρξε φιλόλογος καὶ ποιητῆς καὶ τὰ ἔπη αὐτοῦ συνήθως ἀνεγίνωσκε πρὸς τὴν διάσημον ποιήτριαν Βικτωρίαν

Ταῦτα ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ ἀδελφιδοῦ αὐτοῦ Μ. Ἀγγέλου τοῦ νεωτέρου ἐν Φλωρεντία τοῦ 1623, καὶ οὐχὶ ὡς ἄλλοι ἡμαρτημένως λέγουσι τῷ 1613, ἀναθέντος αὐτὰ τῷ Καρδινάλιῳ Maffeo Barberini εἶτα Πάπα Urbano VIII. Ὑπάρχει καὶ ἑτέρα ἔκδοσις Φλωρεντινὴ τοῦ ἔτους 1726 συναρμολογηθεῖσα ὑπὸ G. B. τοῦτ' ἔστι ὑπὸ τοῦ περιφανοῦς Giovanni Bottari τοῦ μετροφρόνως ὑποκαλυπτομένου καὶ ἐν ἄλλοις λυσιτελέσιν ἐπιχειρήμασιν ὑπὸ τὰ ἀρχικά G. B. Ἡ Ῥωμαϊκὴ ὁμως τοῦ 1817 φαίνεται ἡ ἐντελεστέρα συμπεριλαμβάνουσα καὶ τὰ ἀνεκδοτα αὐτοῦ ποιήματα ἐξ Οὐατικανοῦ Κώδικος.

Ἐκ τοιούτων πηγῶν τὴν ἡμετέραν τοῦ Μ. Ἀγγέλου βιογραφίαν ἀρύνοντες θέλομεν ἐξετάσει ἱστορικῶς τε καὶ φιλολογικῶς τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐλπίδα ἔχοντες ὅτι αἱ ἡμέτεραι μελέται θέλουσι συντείνειν εἰς κλέος τοῦ μᾶλλον ἠθνητοῦ θεοῦ τούτου Ἀγγέλου.

Τῆ 6ῃ Μαρτίου 1474 ἡμέρα δευτέρα ὥρα 4ῃ τῆς πρωίας ἐν Καπρέζῃ τῆς Ἀρετινῆς χώρας ἐγεννήθη παιδίον, ὃπερ ὠνομάσθη Μιχαὴλ Ἀγγελος. Κατὰ περιέργον σύμπτωσιν, ἧτις εἶναι ἴσως ἀδύνατον νὰ θεωρηθῇ τυχαία, ὁ Σάγκιος καὶ ὁ Βωναρόττης, οἱ δύο κορυφαῖοι τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ Κόσμου ζωγράφοι, ἔλαβον γεννηθέντες τὸ ὄνομα ἑνὸς τῶν Ἀγγέλων· ἐτι δὲ περιεργότερον εἶναι ὅτι ὁ μὲν Ραφαὴλ θεωρεῖται ὁ ἄγγελος τῆς φιλοστοργίας, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας, ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἰσχύος καὶ τοῦ ἐξολοθρευμοῦ!

Πατὴρ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου ἦτο ὁ Λεωνάρδος Βωναρόττης δήμαρχος Κλουσίου καὶ Καπρέζης, ἔλκων τὸ γένος ἐκ τῶν κομητῶν τῆς Κανόσης μίας τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς Τοσκάνης οἰκογενειῶν. Ἦτο δὲ ὁ τελευταῖος μὴν τῆς ἀρχῆς ὅτε ηἰδόκησεν ὁ Ὑψιστος νὰ τῷ δωρήσῃ υἱόν, ὅστις ἐμελλε νὰ παράσῃ αὐτῷ πολλὴν ἄμα δυσπαρέσχειαν καὶ δόξαν. Ἀπεφάσισεν ἐπομένως νὰ καταλίπῃ τὴν δια-

μονὴν αὐτοῦ καὶ ἐπανάλθῃ εἰς Σεττινιανὸν τὴν ἰδίαν πατρίδα εὐθὺς μετὰ τὸ βάπτισμα τοῦ βρέφους· ἐν τούτοις δ' ἔσπευσε ν' ἀπασχολήσῃ τοὺς λοιποὺς υἱοὺς εἰς τὴν ἐμπορίαν, ἐπιτήδευμα σφόδρα τιμώμενον ὑπὸ τῶν Φλωρεντινῶν καὶ εἰς τὸ ὅποιον ὤφειλον μέγα μέρος τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως. Ἦδη δὲ ἐφαντάζετο διὰ τὸν ἀρτιγέννητον υἱὸν λαμπρότερον στάδιον, προορίζων αὐτὸν διάδοχον ἐν τοῖς πολιτικαῖς πράγμασι, καὶ νομίζων ὅτι ὁ μικρὸς Μ. Ἀγγελος ἤθελεν ἀποβῆ ἡμέραν τινὰ Δήμαρχος, Γραμματεὺς, Πρέσβυς ἢ καὶ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας· τοσοῦτον ἀπέιχε τοῦ νὰ φαντασθῇ ὅτι ἐν τῇ οἰκογενείᾳ αὐτοῦ ἐγεννήθη οἰκοδόμος... ὡς ἔλεγε μετὰ ταῦτα ὁσάκις κατελαμβάνετο ὑπ' ὄργης. Τὸ Ὑπέρτατον Ὄν, ὁ ἀπειρος ἐκείνος κύκλος, οὐτινος πανταχοῦ συναντῶμεν τὸ κέντρον, οὐδαμοῦ δὲ τὴν περιφέρειαν, κατὰ τὴν βαθεῖαν ρῆσιν τοῦ Pascal, προνοεῖ ὑπὲρ τῆς ζωῆς τῶν μεγάλων ἀνδρῶν. Ἐν τῇ κώμῃ Σεττινιανῶ ὑπάρχει πληθὺς μεταλλείων, ἐνθα βλέπει τις πλειοτέρους ἐργάτας ἢ πεπαιδευμένους, καὶ ἡ μόνη τροφὸς, ἧτις εὐρέθη διὰ τὸν μέλλοντα ἀρχοντα, ἦτο σύζυγος λιθοξόου τινός. Τὸ παιδίον ηἰξήθη εὐρωστον εἰς τὸν αέρα καὶ τὸν ἥλιον καὶ οἱ πρῶτοι αὐτοῦ κλαυθμυρισμοὶ ἀπεπνίγοντο ὑπὸ τοῦ τριγμοῦ τῆς πρίονος καὶ τοῦ κτύπου τῆς σφύρας εὐκκλον δὲ εἶναι νὰ φαντασθῇ τις ὅπως ἠγανάκτησεν ὅτε βαλόντες μανδύαν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ καὶ κάλυμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ δόντες αὐτῷ γραμματικὴν τὸν ἐπεμψαν εἰς τὸ σχολεῖον, ἵνα διδαχθῇ ὑπὸ Φραγκίσκου τοῦ Οὐρβενάτου.

Τινὲς τῶν γονέων ὑπὸ ἐνστίκτου ὀρυῆς καὶ κνιζμοῦ τινος φερόμενοι θέλουσι νὰ διάσωσι τὰ ἴδια τέκνα νὰ ἐπιδροῶσιν εἰς ἐπιτηδεύματα πρὸς τὰ ὅπεια οὐδεμίαν αἰσθάνονται ἀγάπην καὶ κλίσιν. Γεννᾶται τις ποιητῆς ὡς ὁ Ὀβίδιος ἢ ὁ Πετράρχης; θέλουσι νὰ ἐμβάλωσιν εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τὸ Ῥωμαϊκὸν καὶ τὸ κανονικὸν δίκαιον. Ἄλλος γεννᾶται καλλιτέχνης ὡς ὁ Μ. Ἀγγελος ἢ ὁ Κελλίνης; τὸν ἀναγκάζουσι νὰ ἐκμάθῃ τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν λατινικὴν ἢ νὰ φυσᾷ τὸν αὐλό. Ἐν τῇ ἀνατροπῇ ταύτῃ τῆς φύσεως συμβαίνει ὅτι «optat ephippia bos piger, optat arare caballus». Δικαίως λοιπὸν ὁ Δάντης ἀνέκραξεν ἐν τῇ ἀγανακτήσει

αὐτοῦ·

Ma voi torcete alla religione

Tal che fu nato a cingersi la spada,

E fate re di tal ch'è da sermone;

Onde la traccia vostra è fuor di strada.

(Parad. 8. 145).

Ἀλλὰ δὲν ὠφελήθησαν ἅπαντες ἐκ τοῦ μαθήματος τούτου, καὶ πολλοὶ πατέρες θέλουσιν ἀκολουθήσει τὴν ὁδὸν ταύτην μέχρι τέλους κόσμου· ὁ Βωναρόττης ὁμως ἐνέδωκεν ἐπὶ τέλους καὶ ἐκλινεν, ὅτε ἐπέισθη πληρέστατα ὅτι ὁ υἱὸς ἐπρωτίμα τὴν γλυφίδα μᾶλλον ἢ τὸν κάλαμον.

(ἀκολουθεῖ)

Φ. ΔΙ ΜΕΝΤΟΣ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΓΡΥΠΑΡΗΣ

[Συνέχεια καὶ τέλος]

Ἀποθανόντος τοῦ Φωσχόλου, τῷ 1827, οἱ Ζαχύνθιοι, ἵνα δείξωσι τὸν σεβασμὸν, ὃν πρὸς τὸν μέγαν συμπολίτην αὐτῶν εἶχον, ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῶ τῶν Λατίνων, ἐτέλεσαν μεγαλοπρεπὲς μνημόσυνον ὑπὲρ τῆς ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ φιλελευθέρου πολίτου καὶ ἀθανάτου ἀοιδοῦ τῶν Τά φ ω ν καὶ Χ α ρ ί τ ω ν. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, ὁ ὑψηπετέστερος τῶν ἀοιδῶν τῆς Ἐλευθερίας, ὁ Σολωμὸς, ἀπήγγειλε λαμπρὸν λόγον. Καὶ ὁ Γρυπάρης, νέος τότε σφριγῶν, ἔχων μόλις τὸ εἰκοστὸν πέμπτον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος, συνεκινήθη εἰς τὸν θάνατον ἀνδρὸς, οὗ τὰ γενναῖα καὶ φιλελεύθερα αἰσθήματα, εἶχον ἐνθουσιάσει πᾶσαν εὐγενῆ καρδίαν. Ὁ Γρυπάρης δὲν ἀπήγγειλε λόγον ἀλλὰ στίχους.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φωσχόλου ὁ συγγενῆς αὐτοῦ Κούρτζουλας συνέλαβεν τὴν εὐγενῆ ιδέαν νὰ φέρῃ τὰ κόκκαλα τοῦ συμπολίτου του εἰς Ζαχύνθον, καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ, οἱ Ζαχύνθιοι προσέφερον καὶ χρήματα διὰ τὰς δαπάνας τῆς μετακομιδῆς, ἀλλὰ δυστυχῶς, τὰ ἱερὰ κόκκαλα ἔμενον εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἕως ὅτου ἡ Ἰταλία τὰ ἔλαβε καὶ ἔθεσεν αὐτὰ ἐν τῷ Π α ν θ ῶ παρά ἐκεῖνοις

τῶν μεγάλων ἰταλῶν. Ὁ Σ. Ρώμας καὶ ὁ ιστοριογράφος Χιώτης διεμαρτυρήθησαν, ἀλλὰ ἀργά. Ἀργὰ ἐπίσης ὁ Δῆμος ἔκαμε τὴν αἴτησιν. Ὁ Γρυπάρης συνηγόρει ὑπὲρ τῆς μετακομιδῆς καὶ ἐπὶ τούτῳ ἔγραψεν ἀρκετοὺς ἀνομοιοκαταλήκτους στίχους, ἔχοντας τὸν τίτλον Ὁ π τ ᾶ σ ῖ ᾱ τ ο ῦ Φ ω σ κ ὸ λ ο υ, δι' ὃν ὁ Φώσχολος παραπονεῖται μὲ τοὺς Ζαχυνθίους ὅτι τὸ κορμί του κοιμᾶται σὲ χῶματα ἀγγλικὰ νόθα γιὰ αὐτόν. Εὐχαριστεῖτο περιγράφων ἦθη τινὰ τῆς Ζαχύνθου τὰ ὅποια ἐνόμιζε κακὰ, οὕτω δι' ἐνός ποιηματίου καταφέρεται κατὰ τῆς ἐπικρατοῦσης τῶν ἡμερῶν του ιδέας ὅτι ἔπρεπε νὰ ἦνε αἱ κόραι κλεισμέναις καὶ δὲν ἐδίδοτο αὐταῖς ἐλευθέρᾳ ἀνατροφή. Ἐνόμιζεν ὅτι διὰ τοῦ περιορισμοῦ ἐκείνου ἐγένοντο πολλαὶ καταχρήσεις.

Ποῖος λέγει νὰ εἶν' κλεισμέναις
Κόραις, σὰν φυλακισμέναις,
Καὶ νὰ βλέπης γαῖς οἰκίας
Μελιούνια τζελουτζίας
Ποῦτε ὁ ἥλιος δὲν ἔμπορεῖ.
Στὸ παράθυρο νὰ ἐμβῆ;
Καὶ ἡ μανάδες ποῦ πηγαίνουν,
Ποῖος λέγει, νὰ μᾶς πέρνουν
Θυγατέρες τους κοντὰ
Εἰς τὰ τόσα ἀρχοντικά,
Παρὰ σπῖτι νὰ τ' ἀφίνουν
Μὲ ταις δούλαις, νὰ ταις δίνουν
Συμβουλίας κακαῖς, μαφρίας,
Καὶ νὰ ἀκοῦν βραμολοχίας;
Καὶ λαμβάνοντας γαμπρὸ
Τέτοια νᾶχουν γιὰ προικιὸ,
Καὶ ἔτσι οἱ ἄνδρες οἱ καλοὶ
Νὰ ἀποδείχωνται κακοὶ
Μὴ μπορῶντας νὰ βαρσοῦν
Τὰ αἰσχρὰ λόγια, ποῦ ἀγροικοῦν
Ἄπὸ τέτοια ἀνατροφῆ
Βρωμερότατη, κικῆ.
Καὶ γιὰτὶ νᾶνε κλεισαῖς;

Καὶ καθεὶς νὰ μὴ τὴ ξέρῃ
Παρὰ πότε χέρι, χέρι,
Ποῦ θὰ τὴν γεφανωθῇ,
Ποῦ τὸ πέρνου οἱ δικαί,
Ὅσαν ὄρνθο ἐδεκεῖ.
Καὶ ἂν ἡ νηὰ εἶνε κουτσὴ
Ἡ τυφλὴ ἢ κροαφλὴ,

Ἡ ἀκοὴ εἰς τὴ καρδίαν
 Ὅχι κλίσιν παρὰ ὀχτρία,
 Ἐχεις χρέος νὰ τὴν πάρης,
 Εἰδεμὴ βγαίνουν οἱ δικοὶ
 Καὶ ἀρχινοῦν κατατρεγμούς
 Ὑβρισαῖς καὶ σκοτομούς.....

Περιγράφει ἔπειτα τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον προ-
 ἔρχεται ἐκ τοιούτων εἰδῶν γάμων, καὶ ἀκο-
 λούθως:

Τέτοια ἀπόκρυφα ἔχει ἡ φύσις
 Κι' ὁποῖος θέλει νὰ γνωρίσῃ
 Σκοτισμένα πάντα βρέσκει
 Καὶ μὲς τὴν ἀρχὴν τους μνέσκει,
 Κρίμα στὴν ἀλαζωνία
 Πόχουμεν καὶ φαντασία
 Νάμεθα βαρβαρικοὶ
 Ἀγριοὶ καὶ λογικοὶ
 Ποῦτε στὴν Ἀμερικὴ
 Τὴν βαθεῖα ἐρημικὴ
 Τέτοια ἔθη βρωμισμένα
 Εἶνε τόρκα μακρυσμένα.
 Λοιπὸν, παῖοι, καὶ οἱ τρόποι
 Ποῦνε στὴ λοιπὴ Εὐρώπη
 Νὰ γενοῦν πρέπει καὶ ἐδῶ
 Στὸ Νησάκι τὸ μικρὸ
 Κ' ἔτσι ὅλοι εὐτυχισμένοι
 Θεὸς νὰ ἦνε οἱ πανδρεμένοι.

Ὁ Γρυπάρης θεβαίως εἶχε κλίσιν εἰς τὴν
 διδακτικὴν ποίησιν, διὸ ἔκαμε πλῆθος Σατυ-
 ρῶν, ἐξ ὧν τινὲς εἶνε διδακτικώταται καὶ
 ἀξίαι ἀναγνώσεως. Καταφέρεται κατὰ τῶν τυ-
 ράννων, τῶν φιλαργύρων, τῶν προσκυνούντων
 τὰ πλούτη, τῶν ἀδικούντων, τῶν σωδομητῶν,
 τῶν κακῶν πολιτῶν, τῶν ἐγωϊστῶν, τῶν μὴ ἀ-
 γαπώντων τὴν μελέτην καὶ τὴν πρόοδον, τῶν
 ὑπερηφάνων καὶ ἄλλων πολλῶν μαστίγων τῶν
 κοινωνιῶν. Δυστυχῶς, ὁ βίος αὐτοῦ ἦτο πε-
 πληρωμένος θλίψεων καὶ πικριῶν, διὸ καὶ
 πολλάκις ἡ Μοῦσα τῷ ἔδωκε δεινὸς οἰ-
 στοῦς, δι' ὧν κατετόξευεν ἐκείνους, οἵτινες
 τὸν ἐβλαπτον. Ὁ Γρυπάρης ἐνίοτε ἐλησμονεῖ
 τὰς σκέψεις τοῦ διασήμου Σατυρογράφου
 Μεντζίνη.

Ciascun che vede farsi aperto e nudo
 Ciò che vorria nascosto, arma la mano
 Alla vendetta, e a te di sè fa scudo.

Tu, s'hai fior di giudizio intero esano
 E s'hai la penna di prudenza armata,
 Da' veri nomi ti terrai lontano.

Ἐν Ζακύνθῳ ἐθεωρεῖτο κατὰ τοὺς χρόνους
 του, ὁ κατ' ἐξοχὴν σατυρικός καὶ εἰς αὐ-
 τὸν ἀπέδιδόν πᾶσαν σάτυραν.

Εἶνε πρῶτον φοβερὸ
 Καὶ πολλὰ συχαντερὸ
 Κάθε σάτυρα, ὅπου γένη
 Τὸ ὄνομά μου ἐμὲ νὰ βγαίνη,
 Τὸ πῶς πάντα ἐγὼ τὴ κάνω
 Κ' εἰς βρυσιαῖς τὸν κόσμον θάνω.
 Ἰᾶς ὀρκίζω στὴ θρησκεία
 Πῶς ἀφοῦ δὲν ἔχω αἰτία,
 Π' ἀνθρωπον δὲν σατυρίζω
 Καὶ κανένα δὲν ὑβρίζω
 (Μ' ὄλον ποῦμαι φυσικός
 ἔμπειρος σατυρικός) κλ.

Εἰς ἄλλο ποιημάτιον

Σατυρικός κοινῶς ὅλοι μὲ κράζουν.
 Δὲν λέγω πῶς δὲν ἔκαμα καμμία
 Τὴν ὥραν, ποῦ οἱ ἀνθρωποὶ μὲ πειράζουν
 Καὶ δίχως νὰ μιῶ μού δίνουν αἰτία.
 Πῶς τοὺς εἶπε νὰ μὲ κατασπαράζουν
 Τὸν νοῦν, τὴ ψυχὴ καὶ τὴ καρδίαν,
 Καὶ ὡς κάκιστον ἐχθρὸν νὰ μὲ κυττάζουν
 Ν' ἀλησμονοῦν τὴ κάθε εὐεργεσία κτ.

Οἱ σάτυραὶ του ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν του
 ἦσαν ἀπειροὶ καὶ οὐχὶ ὅλαι ἀντεγράφησαν
 μετὰ τῶν ἄλλων ποιήσεών του.

Ἐχω σάτυραις πολλαῖς γεναμέναις

Δι' ἐκείνους, ποῦ μ' ἐβλαψαν

Ὅμως δὲν τὰς ἔχω δῶ μέσα γραμμέναις κλ.

Ὁ Γκιούστης συνείθιζε νὰ λέγη ὅτι δὲν
 ἔχει ἀξίαν βιβλίον τι, se non rifà la gen-
 te. Τοιαύτης ἰδέας ἦτο καὶ ὁ Γρυπάρης
 ὅστις ἤθελεν νὰ ἦνε, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, δι-
 δακτικός, ὡς μαρτυροῦσι πολλὰ τῶν ποιη-
 μάτων, ἰδίως κατὰ τὰ τελευταῖα τοῦ βίου
 του ἔτη. Ὅμως μετὰ τῶν ἀνεχδῶτων ὑπάρ-
 χουσι καὶ τινὲς σίλλοι κατὰ τῶν ἐχθρῶν
 ἢ σάτυραι ἢ γελοιογραφίαι πολὺ αἰσχραὶ.
 Πολλαὶ εἶνε, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, αἱ ἠθικαὶ
 σάτυραὶ του, ὧν ἡ ἀνάγνωσις ἤθελε ἦνε ὠφέ-
 λιμος, καὶ τιμὴν νὰ περιποιῶσιν εἰς τὸν Γρυ-
 πάρην. Ἐκ τῶν σατυρῶν τούτων δὲν δημο-
 εὔμεν τώρα οὐδὲ περικοπᾶς, ἐπειδὴ σκοπὸν
 ἔχομεν νὰ δημοσιεύσωμεν προσεχῶς πραγ-
 ματεῖαν φέρουσαν τίτλον. ἢ Σάτυρα ἐν
 Ζακύνθῳ. Ἡ Ζακύνθος διακρίνεται καὶ εἰς
 τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ποιήσεως Ὁ Κουτούρης,
 ὁ Σαβόνης, ὁ Σολωμὸς, ὁ Γουζέλης, ὁ Αὐξέν-
 τής, ὁ Δαυιλάκης, ὁ Κατήφορος, ὁ Γεωρ-

ἅγιος Ρώμας, ὁ Πατρινός, ὁ Πελεκάσης καὶ ἄλλοι ἔγραψαν τινὰς καλὰς διδακτικὰς σατύρας. Ὁ λαὸς τῆς Ζακύνθου ὧν φύσει εὐφυῆς ἔχει ἔμφυτον καὶ τὸ σατυρικὸν πνεῦμα, καὶ ἐνίοτε ἀπὸ ἀπλοῦς ἀνθρώπους ἀκούει τις αὐθόρμητον τὸ ἰσπανικὸν ἐκεῖνο πνεῦμα *picaresco* καὶ τὸ *esprit frondeur* ἢ *gaillóis* τῶν Γάλλων.

Οἱ τόνοι τῆς Μούσης τοῦ Γρυπάρη δὲν ἦσαν μόνον ἐρωτικοὶ καὶ σατυρικοὶ, ἀλλὰ καὶ πατριωτικοί. Ἡγάπα τὴν Ἑλλάδα δι' ἀργοῦ ἔρωτος ὡς φαίνεται εἰς διάφορα ποιήματα καὶ εἶχε προσέτι πόθον μέγιστον ἵνα ἐνωθῆ ἢ Ἐπτάνησος μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀπαβίωσεν ὁμως πρὶν ἢ ἰδῆ τὴν ποθητὴν τοῦ Ἐνωσιν, καθότι τῇ 17 Σεπτεμβρίου τοῦ 1861 ἐγκατέλειπε τὸν κόσμον. Ἴδου τίτλοι τινῶν τῶν πατριωτικῶν καὶ πολιτικῶν ποιημάτων του *Περὶ Ἐλευθερίας*, δι' οὗ χαίρεται ὅτι εἶχε φθάνει εἰς τὰς Ἰονίους Νήσους ἢ Ἐλευθερία—Ἡ ψευδοελευθερία—Ὁ μέγας ὄρκος τῶν Ἑλλήνων—Ἡ ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος, ἢ τὸ Σύνταγμα τῶν Ἑλλήνων—Ἡ σύγκλητος—Εἰς τοὺς Γερουσιαστὰς Ἐπτανήστου—Διάφορα ποιήματα πρὸς τοὺς βουλευτὰς, γερουσιαστὰς τῆς Ἰονίου Πολιτείας, ἐτι δὲ πρὸς τὸν ἀρμοστήν Νούγγετ—Κατὰ τοῦ Κώδικος—Πρὸς τὸν ἐχθρὸν τῶν Ἑλλήνων—Κακοὶ νόμοι τῆς Ἐπτανήστου—Νουθεσία εἰς τὴν Ἰονικὴν Κυβέρνησιν—Συμβουλαὶ εἰς τὸν Δημήτριον Σολωμὸν ἑπαρχον—Εἰς Γεώργιον Κομοῦτον—Κατὰ τῆς Μοναρχίας—Τὰ καταχθόνια ἔργατα—Πρὸς τοὺς Ἐκλογεῖς—Κατὰ τῶν Μεταρρυθμιστῶν—Ἵπὲρ τῶν Ριζοσπαστῶν—Κατὰ τῶν Ζακυνθίων δικαστῶν—Κατὰ τῶν μὴ ριζοσπαστῶν ἐπαρχῶν—Κατὰ τοῦ Ἀμερολήπτου—Κατὰ τοῦ Οὐάρδου—Παρατηρήσεις πρὸς τὸν ἀρμοστήν—Πρὸς τὸν Γλάδστωνα—καὶ διάφορα ἄλλα ποιημάτια μεστὰ ὅλα ριζοσπαστικῶν καὶ μίσους κατὰ τῶν καταχθονίων, τῆς Προστασίας ἐνίοτε δὲ καὶ περιφρονήσεως κατὰ τῶν μεταρρυθμιστῶν.

Καὶ ὁ Γρυπάρης ἀνήκει βεβαίως εἰς τὴν παρελθούσαν ποιητικὴν γενεάν καὶ οὗτος ἐφαλέε κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πατρίδος. Ὁ πατριωτισμὸς αὐτοῦ καὶ ὁ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἔρως εἶνε ἄγνωστος ὄντων τεθαμμένῳ ἐντὸς τοῦ συρραρίου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Δημητρίου, τὰ ἐθνικὰ καὶ πολιτικὰ αὐτοῦ ποιήματα—εἰς ἃ ὁμως, δέον

νὰ θαυμάσωμεν μᾶλλον τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ Τῆς Ζακύνθου ἢ πατριωτικὴν ποιήσιν τῶν χρόνων ἐκείνων, πράγματι ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀγνοῦ φιλοπατρίας, ἦτο ἐνθους. Αἱ ποιήσεις τοῦ Σολωμοῦ, Κάλβου, Τερτσέτη, Κ. Ρώμα, εἶνε γνωσταί, ἀλλὰ καὶ πολλαὶ ἄλλων εἰσιν ἐτι ἀγνωσταί, περὶ ὧν προσεχῶς.

Ἡ ποιήσις τοῦ Γρυπάρη διακρίνεται διὰ τὴν φυσικότητα τοῦ αἰσθήματος εἰς τὰ ἐρωτικά, τὸ ὑγιὲς τῆς φαντασίας καὶ εὐγένειαν τῶν ἰδεῶν εἰς τὰ διδακτικά, τὴν ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν Ἑλλάδα εἰς τὰ ἐθνικὰ καὶ πολιτικά. Γράφων μετεχειρίζετο πάντοτε σύγκραμα γλώσσης δημοτικῆς καὶ καθαρουούσης. Ὁ στίχος αὐτοῦ ἐστερεῖτο ἀρμονίας, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ δὲν προσεῖχεν ἰδιαζόντως εἰς τὴν εὐρυθμίαν ἅμα δὲ καὶ φυσικὴν κατάταξιν τῶν λέξεων. Ἐν τῇ στιχουργίᾳ καὶ τῷ ὕφει παρημέλει τὴν τέχνην. Τέχνην δὲ ἐννοοῦμεν οὐχὶ ἐκείνην, ἣτις βλάπτει τῆς ἐκφράσεως τὴν ἀφέλεια, ἀλλὰ ἐκείνην, ἣτις γεννᾶται αὐθορμήτως ἐν τῇ ψυχῇ ἀληθοῦς καλλιτέχνου, πρὸς ἀληθῆ διατύπωσιν τῆς ἰδέας καὶ πρὸς χρωματισμὸν τῆς ποιητικῆς ἐκφράσεως. Ἐγραψε καὶ ἰταλικοὺς στίχους, ἀλλὰ ἀνεπιτυχῶς. Τῷ 1849, τύποις Κ. Ρωσσολύμου, ἐξέδωκε τὸ πρῶτον φυλλάδιον τῶν ἐρωτικῶν λυρικῶν, φέρον τὸ ῥητὸν τοῦ Ὀμήρου «Αὐτοδίδακτος δ' εἰμι Θεὸς δέ μοι ἐν φρεσὶν οἶμας παντοίας ἐνέφυσεν». Τῶν λυρικῶν τούτων ἐξεδόθησαν διάφορα φυλλάδια. Τῷ 1852, τύποις Σ. Χ. Ραφτάνη, ἐξέδωκε φυλλάδιον διαφόρων διδακτικῶν ποιημάτων. Ὁ ἀξιότιμος αὐτοῦ υἱὸς Δημήτριος, εἶναι κάτοχος τριῶν βιβλίων τῶν χειρογράφων τοῦ ποιητοῦ, εὐχῆς ἔργον ἦτο ἂν ἐδημοσιεύοντο τὰ ἐκλεκτότερα τῶν ἐρωτικῶν, διδακτικῶν καὶ πατριωτικῶν αὐτοῦ ποιήσεων.

Σ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ.

ΤΟ ΠΛΟΙΑΡΙΟΝ

ὄνειροπόλημα

(Κατὰ τὸ Ρωμουνικὸν τῆς Μαρ. Ροζέτη)

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

Ἐπαθούμενη τὴν πρῶταν τάξιν ἐπὶ τοῦ παραθύρου μου, ἐκείτων τῶν ἐπιπέταλιν σου καὶ ἐκαπέπτον! Ὁ γράψ! βεβαίως, ἀλλὰ τί;

Εμπροσθεν ἐμοῦ ἔκειτο ὁ ὄρμος τῆς Νεαπόλεως ἀκτινοβολῶν διὰ μέσου τῶν δένδρων, ἀριστερόθεν, τὸ Παυσίλυπον καὶ τὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν ἀρχαῖον σπήλαιον αὐτοῦ, ἐνθα πλανῶνται αἱ σκιὰι τοῦ Αὐγούστου, τοῦ Τιβερίου, τοῦ Νέρωνος καὶ τοῦ Πολλίωνος. Ἄνωθεν τοῦ σπηλαίου ὁ τάφος τοῦ Βιργιλίου. Ἀριστερόθεν ἐμοῦ, ἐκπέμων τὸν σπειροειδῆ καπνὸν τοῦ διὰ μέσου τοῦ χιονώδους αὐτοῦ μανδύου, ὁ γηραιὸς Βεζούβιος ἀναμνησκων τὴν Πομπηῖαν καὶ τὸ Ἡράκλειον.

Ἦμην θεθυσιμένη ἐντὸς τοῦ ὄνειροπολήματός μου, ὅταν πλοιάριόν τι, τοῦ ὁποίου τὸ ἀναπεπταμένον λευκὸν ἰστίον ἐπλήρου ὁ ἄνεμος, ἐφάνη αἴφνης διὰ μέσου τοῦ φυλλώματος τῶν δένδρων. Χαῖρε, Παυσίλυπον, Βεζούβιε, Πομπηῖα! Χαῖρε ποιητὰ! χαῖρε ἱστορίκα! Ὀλόκληρος ἡ ψυχὴ μου ὤρμησε πρὸς τὸ πλοιάριον ὅπερ τρέχει, τρέχει καὶ χάνεται, καθὼς πᾶν ὠραῖον καὶ καλὸν, συγκομίζον τὰς κλασικὰς ἀναμνήσεις μου εἰς τὰ λευκὰ πετρά του. Ἄλλ' εἰς μάρτην ἔφυγε, τὸ τὸ βλέπω ἀκόμη, καὶ μόνον αὐτὸ βλέπω· πληροὶ ἄπαν τὸ πέριξ διάστημα, καὶ ἐξεγείρει ἐντὸς μου πληθὺν ἀναμνήσεων.

Παιδίον ὅτε ἦμην, εὔρον ἡμέραν τινα, ἐπὶ τοῦ γραφείου τοῦ πατρός μου, ἐπιστολὴν μετὰ πρασίνης σφραγίδος ἧς ἡ εἰκὼν παρίστα πλοιάριον μὲ τὸ ἐξῆς σύμβολον·

«Τοιοῦτος εἶναι ὁ βίος».

Παρεκάλεσα τὸν πατέρα μου νὰ μοὶ δώσῃ τὴν σφραγίδα, ἠρξάμην δὲ νὰ τὴν παρατηρῶ προσεκτικῶς, προσπαθοῦσα νὰ ἐννοήσω τὸ σύμβολον.

Ἦτο πλοιάριόν τι ὠραῖον ἐντὸς θαλάσσης τρικυμιώδους. Ἄλλ' ἐπεθύμουν τὴν θάλασσαν γαληνωτέραν, χάριν τοῦ πλοίου, καὶ εἶπον εἰς τὴν μητέρα μου·

«Ὁ βίος δὲν εἶναι τοιοῦτος, μήτέρ μου;»

Ἡ μήτηρ μου ἐστέναξε θεωροῦσα τὸν πατέρα μου καθήμενον σκεπτικὸν καὶ τεθλιμμένον, ἐν τῷ θρονίῳ του. Ἄτυχῆ πάτερ! Ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη τὸν εἶχε λυπήσῃ. Πόσον καλῶς ἔπραξα νὰ λάβω τὴν ὠραῖαν πρασίνην σφραγίδα!

Τρέχουσα μετέβην μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ τῶν ἀδελφῶν μου, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κήπου μας, ὄντος πλησιέστατα τῆς θαλάσσης, ἵνα ἀναζητήσω κογχύλια,

Πόσον ἡ θάλασσα, τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἦτο γαληναία! Ἐξεβάλομεν τὰ ὑποδήματά μας καὶ ἠρξάμεθα νὰ κτυπῶμεν τὰ μικρὰ κύματα μὲ τοὺς γυμνοὺς πόδας μας.

Εἶχον γονατίσει ἐντὸς τοῦ ὕδατος ἵνα λάβω ὠραῖον τι ροδόχρουν κογχύλιον, ὅταν μικρὸν λευκὸν πλοιάριον

διήλθεν ἐμπροσθέν μας. Ἠγέρθη ἐν τῷ ἄμα, σείουσα τὴν θεβρεγμένην κόμην μου, καὶ εἰδείξα τὸ πλοιάριον εἰς τοὺς ἀδελφούς μου· ἀλλ' ἐκείνοι δὲν τὸ παρετήρησαν διότι ὁ μὲν ἀδελφός μου προσεπάθει νὰ ἐξάξει πάγουρον ἀπὸ τινος σχισμάδος βράχου, αἱ δὲ ἀδελφαί μου, μάρτυρες τῆς ἡρωικῆς ἀντιστάσεως τοῦ μικροῦ ζώου, ἐκρότουν τὰς χεῖρας. Ἐστράφην πρὸς τὸ πλοιάριόν μου, ἀκολουθῶν αὐτὸ ἀπλήστως· διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μου, ἐνῶ ἐκεῖνο ὠλίσθαινε ἐπὶ τῶν κυμάτων.

Ἐθεώρησα τὸν κυκνοῦν οὐρανόν, τὴν πρασίνην θάλασσαν, τὰ εὐθυμὰ παιδία, τὸν χρυσόνοτον τὰ πάντα ἥλιον· ἐβλεπον ἐμαυτὴν καὶ ἠσθανόμην ὅτι ἀπετέλουν μέρος ὅλου ἐκείνου.

Ἄπειρος εὐτυχία μὲ κατέκλυσε. Διὰ φυσικῆς συνένωσεως ἰδεῶν, ἐνεθυμήθη τὴν πρασίνην σφραγίδα καὶ τείνουσα τὸν δάκτυλον πρὸς τὸ φωτεινὸν πλοιάριον ὅπερ διὰ φουσκωμένου ἰστίου ἐταλαντεύετο κωθρῶς ἐπὶ τῶν κυμάτων ἀνέκραξα·

«Ναί, τοιοῦτος εἶναι ὁ βίος!»

Βραδύτερον ἦμην εἰκοσαέτις. Μέλλουσα νὰ λάβω ὀριστικὴν ἀπόφασιν ἀποφασίζουσιν περὶ ὀλοκλήρου τῆς ζωῆς μου, ἦμην εἰς τὸ παράθυρον τοῦ μικροῦ μου παραθύρου, ὅθεν ἐβλεπον τὴν θάλασσαν καὶ τὸν λιμένα.

Ὁ πατήρ μου εἶχεν ἀποθάνῃ καὶ ἡ μήτηρ μου ἦτο χήρα, ὁ ἀδελφός μου καὶ αἱ ἀδελφαί μου ἦσαν διεσκορπισμένοι, ἐγὼ δὲ προέκειτο νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν λιμένα ἢ ν' ἀντιμετωπίσω τὴν θύελλαν.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ οὐρανὸς ἦτο κατὰ μέτρος μεγάλων μελανῶν νεφῶν, τῶν ὁποίων ἡ σκιά, προεκτεινομένη ἐπὶ τοῦ λιμένος ἐθόλωνε ἔτι μᾶλλον τὴν θάλασσαν. Ἦτο γαλήνιος, γαλήνιος ὅπως ὁ θάνατος. Ταῦτοχρόνως ἦκουρον τὸν ὑπόκαυτον μυκηθμόν τῆς θαλάσσης, ἧτις ἐξετείνετο ἐνώπιόν μου. Μέγιστα πρασινωπά κύματα, ἀναπηδῶντα ἀλλεπάλληλα καὶ ἀφρίζοντα, ἦνοιγον, μεταξὺ τῶν ἀθύσσοις, ὡσεὶ νὰ καταπίωσι τὰ ἐμπιστευθέντα ἐαυτὰ εἰς τὸν Ὀκεανὸν πλοῖα· εἶτα αἴφνης, ἐγείρων τὸ γιγαντιαῖον στήθος του, τὸ τέρας τὰ ἐξήμεσεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Ἄνεσκήρτησα καὶ ἐκύταξα τὸν λιμένα. Ἡ σκυθρωπὴ ἡσυχία του μ' ἐπάγωσεν. Ἄ! ἀνέκραξα, προτιμότερος ὁ Ὀκεανὸς μὲ τὰ μεγάλα καὶ ἀφρίζοντα πρασινωπά κύματά του! Καὶ ἐξέλεξα τὴν τύχην τοῦ πλοιοκράτου λέγουσα.

«Τοιοῦτος εἶναι ὁ βίος».

Ἡ νεῦνις, ἡ ἄλλοτε παιδίον, ἐγένετο μάμμη.

Ἀπό τινων στιγμῶν, ἔπαυσε νὰ γράφῃ, καὶ παρκατηρεῖ εἰς τὴν ὁδὸν—εἰς τὸ πλῆρες ἀλθωνιστορῶν βιβλίον τοῦτο, ὡς λέγουσι τὰ παιδία—βιβλίον πάντοτε ἠνεφεγμένον δι' ὄντινα θέλει νὰ ἀναγνώσῃ.

Πτωχὴ γυνὴ διέρχεται μετὰ νέου λίχνου· παιδία κτυπῶσιν ἢ ὠθοῦσιν ἄλληλα. Μετὰ τινος στιγμῆς διαβάνει ἀνὴρ ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του φέρετρον καὶ ἄδει ὑψηλοφώνως δημοτικὸν ἄσμα·

«Ὅλοι αἱ γυναῖκες εἶναι κολακίχραις».

Οἱ ἄνθρωποι δὲν δίδουσι προσοχὴν οὔτε εἰς τὸν ἄνδρα οὔτε εἰς τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ παρατηροῦσι προσωπιδοφόρους τινὰς διερχομένους, οἵτινες ἄδουσι, ὠρύνονται καὶ χορεύουσι.

Ἡ μάμμη ἀναζητεῖ τὸ πλοιάριον, συλλογίζεται τὴν πρασίην σφαγῆδα, αἱ δὲ ιδέαι τῆς συγχέονται ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τῆς, ὅπως συμβαίνει συνήθως εἰς τοὺς γέροντας. Καὶ χαμηλῇ τῇ φωνῇ ψιθυρίζει·

«Πλοιάριον ἐντὸς τρικυμιώδους θαλάσσης, λίχνον, συμπλοκὴ, φέρετρον, ἔρωσ, ἄλγος καὶ ἐνίοτε ἀπόκρηω.
«Τοιοῦτος εἶναι ὁ βίος!»

Γ. Α. ΒΑΛΑΒΑΝΗΣ.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

διήγημα

(συνέχεια· ἴδε φυλλ. 23ον)

Ἄλλὰ τίς ἦτο ἡ Ἀναστασία; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἅπαν τὸ Φανάριον μᾶ φωνῇ θ' ἀπεκρίνετο «ἡ Βασίλισσα τῆς καλλονῆς». Καὶ ὄντως ἡ κόρη αὐτῆς ἦτο μίξ ἐκ τῶν σπανίων ἐκείνων μορφῶν, ἃς ἡ φύσις ἐνίοτε πλάττει συνεννοῦσα ἐν τῷ αὐτῷ σώματι τὴν πλαστικὴν ὠραιότητα μετὰ τῆς ζωηρότητος καὶ ἀρμονίας τοῦ χρωματισμοῦ. Καταγομένη ἐκ μεγάλης οἰκογενείας ἧς τὰ μέλη πολλάκις ἠγεμόνευσαν ἐν Μολδοβλαχίᾳ εἶχε μείνει ἐκ νεαρῆς ἡλικίας ὄρφανὴ καὶ κάτοχος περιουσίας ἀμυθῆτου. Μία γραῖα θεῖα τῆς ἀνέλαβε τὴν ἀνατροφὴν τῆς συντελεσθεῖσαν ὑπὸ τῶν διασημοτέρων τότε ἐν Βυζαντίῳ σοφῶν καὶ διδασκάλων. Ἦδη δὲ ἡ Ἀναστασία ἦτο ἡ μᾶλλον ἐπιζήτητος τοῦ Φαναρίου νέμφῃ καὶ ὡς πρὸς τὰ κάλλη καὶ ὡς πρὸς τὸν πλοῦτον καὶ ὡς πρὸς τὴν παιδείαν.

Μόνη ἐκάθητο τοὺς ἀγκῶνας στηρίζουσα ἐπὶ τοῦ

παρθύρου καὶ ἀναπνεύουσα τὴν ἐκ τῆς θαλάσσης ἀνερχομένην δροσερὰν αὔραν καὶ ἐφάνετο βεβουλισμένη εἰς βαθεῖς σκέψεις, διότι τὸ βλέμμα τῆς ἦτον ἀπλανές καὶ προσηλωμένον εἰς τὸ ἄπειρον τοῦ οὐρανοῦ.

Ἐκλείσε τὸ παρθύρον καὶ περιεπάτει μόνη ἐντὸς τῆς λαμπρῆς κεκοσμημένης αἰθούτης. Μετ' ὀλίγον ἐξαπλωθεῖσα ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρον ἔλαβεν ἐκ τῆς τραπέζης τὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκδοθεῖσαν «Ἐρωσίλην» τοῦ Κρητῶς ποιητοῦ Χορτάκη καὶ ἤνοιξε τὸ βιβλίον ὅπως ἀναγνώσῃ. Ἄλλ' ἀκριβῶς ἐν τῇ σημειωμένῃ σελίδι ἐνθα εἶχε διακόψει τὴν ἀνάγνωσιν εὔρε μίαν ἐπιστολὴν ἀπευθυνομένην πρὸς αὐτήν. Τὴν ἀπεσφράγισε καὶ ἀνέγνωσε

«Τί μοι καὶ τοῖς σοῖς ὄμμασι, τί μοι καὶ τῇ σῇ κόμῃ, κόρη τῆ Κύπριδι τὸ κάλλος ἰσότημι; Οὐκ ἐμπαχέσαμην αὐτοῖς οὐδὲ τῇ σῇ κόμῃ προσῆλθον. Πῶς οὖν τοῖς σοῖς ὀφθαλμοῖς δορυάλωτος γέγονα, ταῖς δὲ σαῖς θριξίν ἰσχυρὸν δεδεμένος; Τῷ τῶν σῶν ὀμμάτων φωτὶ, τῇ τῆς σῆς ἡδύτητι μορφῆς ἀπαλλαξόν με τῶν ἀγγέλων κασιγνήτη. Καὶ σοὶ τῆς ἐμῆς καρδίας τὸ θυμιάμα προσοίσω καὶ σοὶ τῆς λατρείας τὸν λιβανωτὸν κατακαύσω.

Τὸν πόνον τὸν ἐμὸν πῶς ἂν ἀρηγησαίμην; Ἄλγος τῇ ἐμῇ ψυχῇ καταβέβηκε καὶ σκότος βαλὺ τὰς ἐμὰς ἀπεκάλυψε φρένας. Ἐρῶ καὶ κλαίω· ἐρῶ καὶ στένω· ἐρῶ καὶ θνήσκω. Λέξον μοι, θεῶπις ὄψω τρόπῳ τὰς σὰς ἐκφύγοιμι γοητείας, ὅπου τὸ τῆς ἐμῆς νόσου εὐρήσοιμι φάρμακον. Ἀνάστησόν με σὺ τῆς ἀναστάσεως, ἐπόνουμε καὶ σὺ τοῦ ἱατροῦ ὁ ἱατρὸς ἔση τῇ τῶν σῶν ἰῶσα θελγήτρων λαμπρότητι.

Μὴ μου θράσος καταγνώσης, ἀλλ' ἔρωτα μέγαν. Μὴ με τολμητῖαν ἐκλέβῃς, ἀλλ' ἄρρονα τῷ πάθει. Σύγγνωθι οὖν τῷ κκοδοσίμονι τυφλῷ καὶ μὴ τὴν σπὴν καρδίαν ὠμὴν ἀναδείξῃς, ἀλλὰ τῷ πόνῳ προσκλίνουσαν.»

Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἥτις, ὡς ἀμείως ἐνοήσατε, προήρχετο ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου, δις ἢ τρεῖς διηγήθη ἡ Ἀναστασία. Τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσως φαίνεται σήμερον ὀλίγοι σχολαστικὸν, ἀλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν πάντες οἱ πεπαιδευμένοι ἔγραφον μόνην τὴν Ἀττικὴν γλῶσσαν καὶ ἐπομένως τοῦτο οὐδόλως ἐφάνη παράδοξον τῇ Ἀναστασίᾳ.

Ἐκρότησε τὰς χεῖρας καὶ ἀμείως εἰς τὴν θύραν ἐπεφάνη ἡ Σοφία.

— Πῶς εὐρέθη ἐδῶ αὐτὸ τὸ γράμμα; ἡρώτησεν αὐστηρῶς ἡ Ἀναστασία.

— Ἡ θεραπεινὴ ἐσιώπα. Ἐρυθρὰ ὡς κερᾶσιον δὲν κατῶρθον νὰ εὐρῆ δικαιολόγησιν.

— Πᾶρε τὴν ὀπίσω καὶ φέρε τὴν εἰς ἐκείνον ποῦ σοὺ τὴν ἔδωκε. Πρόσεξε καλὰ αὐτὸ νὰ μὴν ἐπαναληφθῇ.

— Ἡ θεραπεινὴ ἐξήλθε λαβοῦσα

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

Σ Ο Ι Ε Τ Α Β Δ Κ Λ Ι
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ
ΥΠΟΧΡΕΩΤΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

τὴν ἐπιστολήν.

Τί συνέβαινε ἀρα ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Ἀναστασίας; Ποῖον ἰσχυρὸν πάθος ἠνάγκασεν αὐτὴν ν' ἀπωθήσῃ τὸν ὠραιότερον καὶ πλουσιώτερον ἐκ τῶν Φαναριωτῶν νεανιῶν; Μήπως μυχία τις ἀντιπάθεια ἐξ ἐκείνων αἵτινες αὐτομάτως γεννῶνται ἀλλ' οὐδέποτε καὶ αὐτομάτως παρέρχονται; Ἡ μήπως ἕτερον πάθος, ἕτερός τις ἔρωσ ἐπλήρου τὴν ἀλαζόνα καρδίαν τῆς, ὥστε δὲν ὑπῆρχε τόπος διὰ τὸν Ἀλέξανδρον;

Ἄλλ' ἢ ἐσπέρα εἶχεν ἐπέλθει ἐαρινή, ἀνέφελος καὶ ἀστροφώτιστος ἐσπέρα. Ἀγὴρ εὐρὺν μανδύκην περιβεβλημένος καὶ φανὸν κεκλυμμένον κρατῶν εἰς τὰς χεῖράς του ὤθησε τὴν σιδηρῆν κηκλιδωτὴν θύραν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν κήπον. Ἐβάδιζεν ἀκροποδητεῖ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δένδρων καὶ ἐπιμόνας ἐβύθιζεν ἐν τῷ σκότει τὸ βλέμμα του.

— Τίς εἶ; ἡκούσθη αἶφνης γλυκὺς ἤχος ἐκ τοῦ πλαγίου.

— Γιὸς τῆς ἀγάπης ἀπήντησεν ὁ ἄγνωστος καὶ ἀποκαλύψας τὸν φανὸν του διήρθυνεν αὐτὸν πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἤρχετο ἡ φωνή. Αἱ ἀκτῖνες τοῦ φωτός κατηύρασαν τὸν κορμὸν ἐνὸς δένδρου καὶ ἐν ἐδώλιον καὶ τὴν εὐγενῆ καὶ ὑπερήφανον μορφήν τῆς κατημένης Ἀναστασίας.

— Πρὶν μοῦ εἰπῆς τὴν καλὴν ἐσπέραν, τῷ εἶπεν αὐτῇ, ἐπιθυμῶ νὰ μάθω τίς εἶσαι, πόθεν ἔρχεσαι καὶ τί ζητεῖς διαβαίνων καθ' ἐκάστην ἐκ τῆς οἰκίας μου. Διὰ τοῦτο καὶ μόνον σοῦ ἔχω δώσει συνέντευξιν κατὰ τὴν ὥραν αὐτὴν τῆς νυκτός.

— Ὀνομάζομαι Δημήτριος Μακρὸς ἀπήντησεν ὁ ἄγνωστος. Ὁ πατήρ μου εἶναι ὀπλαρχηγὸς ἐν Ναυπλίῳ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Ἑνετῶν, δυσαρρεστηθεὶς δὲ πρὸς αὐτοὺς μ' ἔστειλεν ὅπως διαπραγματευθῶ τὴν πρὸς τοὺς Τούρκους παράδοσιν τοῦ φρουρίου. Εὐχαρίστως ἐδέχθη τὴν ἐντολήν, ὅπως ἀναπαυθῶ ὀλίγον ἀπὸ τοὺς κόπους τῶν μαχῶν, ἀλλ' εἶδον τῶρα ὅτι οὐδὲν εἶναι οἱ κίνδυνοι τοῦ πολέμου καὶ αἱ σφαῖραι τῶν ἐχθρῶν ἀπέναντι τῆς φλογός ἧτις ἐροίφθη ἐπ' ἐμοῦ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν σου. Ἴδού σοι ἀπεκάλυψα πλῆρες τὸ μυστικόν μου εἶσαι εὐχαριστημένη;

Καὶ ἤρξατο ἀφηγούμενος τὴν ἱστορίαν τοῦ αἰσθηματός του. Παρατηρῶν τις αὐτὸν ἤθελεν ἀναγνωρίσει τὸν φουστανελλαφόρον, ὅστις τὴν προῖαν διήρθε τῶν παραθύρων τῆς Ἀναστασίας.

Αὕτη δὲ; Βεβουθισμένη εἰς ἔκστασιν καὶ παραδεδωμένη εἰς ρεμβασμὸς ἔλασε τὴν τραχεῖαν φωνὴν του καὶ ἠκραζέτο αὐτὸν διηγούμενον ποικίλας περιπετείας τοῦ εἴου του. Τὸ πᾶν δι' αὐτὴν συνεκεν-

τροῦτο ἐν τῷ στενωπῷ ἐκείνῳ καὶ ὑπὸ δένδρων περιπεπραγμένῳ χώρῳ, ἐν τῇ ἀνεπαισθήτως φωτιζομένη σκοτίᾳ ἐκείνῃ τῆς νυκτός ἐν τῷ ἀορίστῳ συναισθηματικῇ τῆς ἐφημέρου εὐδαμονίας.

Οὐδ' ἐλείψαν αἱ διαβεβαιώσεις τοῦ ἀμοιβαίου ἔρωτος. Ἄν οἱ ποιηταὶ κατὰ τὰς ἐρωτικὰς συνδιαλέξεις ἄς περιστάνωσι, παρενθέτουσι τσαούτην ποικιλίαν ἐκφράσεων καὶ ὕψος ἰδεῶν, τσαούτας τετορευμένους ἐκλεκτὰς καὶ εὐήχους λέξεις, τοῦτο πράττουσι διότι αἰσθάνονται τὴν ἀδυναμίαν νὰ παραστήσωσι τὴν γλυκύτητα ἐκείνην ἣν ἐνέχουσιν αἱ ἐκ τῶν χειλέων τῶν ἐραστῶν προφερόμεναι ἅπλαϊ καὶ κοιναὶ πάντοτε φράσεις καὶ τὸν ἀνέκφραστον τόνον μεθ' οὗ αὐταὶ λέγονται. Δὲν θὰ πειραθῶμεν νὰ παραστήσωμεν αὐτόν; θὰ ἦτο τὸ αὐτὸ ὡς τὸ νὰ ἤθελέ τις διὰ τῆς σμίλης ἢ τῆς γραφίδος νὰ ἐκφράσῃ τὸν στεναγμὸν τῆς τεθλιμμένης καρδίας ἢ τὴν χρυσῆν ἀπήχησιν τῆς φωνῆς τοῦ μόλις τὰς πρώτας λέξεις ψελλίζοντος καὶ μονολογοῦντος νηπίου. Μόνον ἡ μουσικὴ δύναται νὰ ἐπέμβῃ ἐνταῦθα καὶ αὕτη μόνη κατορθοῖ διὰ τῶν τόνων αὐτῆς νὰ φθάσῃ τὴν ἀρμονίαν ἐκείνην καὶ νὰ κινήσῃ πάσας τὰς χορδὰς τῆς συγκινομένης καρδίας.

Τὰ δὲ χεῖλη αὐτῶν, ἅτινα ἐπὶ μακρὸν ἀντήλλασσον μευιδάμματα ἀντήλλαξαν ἤδη πυρέσσοντα τὸ πρῶτον φίλημα καὶ ἡ Ἀναστασία, ἡ ἀλαζὼν ἐκείνη κόρη, ἠσθάνθη ἐκυτὴν τοσοῦτον πρὸ τοῦ ἔρωτος ταπεινωθεῖσαν ὥστε τὸ φίλημα ἐκείνο τῇ ἐφάνετο ὅτι ἐνεῖχε πολὺ πλείονα πιερίαν ἢ ἡδύτητα.

Ἡ ὥρα παρέρχεται ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ συνδιάλεξις αὐτῶν πάντοτε περὶ τὰ αὐτὰ περιεφερομένη καὶ ἐν τούτοις πάντοτε νέα.

— Ὁρκίσθητι, ἔλεγεν, ἡ Ἀναστασία, ὅτι ἀληθῶς ὁ ἔρωσ σου εἶνε τοσοῦτον σφοδρὸς ὅσον μοῦ τὸν περιγράφεις. Ὁρκίσθητι ὅτι οὐδέποτε δὲ μὲ λησμανήσης...

— Ναί, τὸ ὀρκίζομαι ἀπήντησεν ἐκεῖνος, τὸ ὀρκίζομαι εἰς τοὺς ἀνωθεν ἡμῶν λάμποντας ἀστέρας...

Καὶ ἔσπεψε πρὸς τὰ ἄνω τὰ βλέμματά, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ πρώην ἀσροχίτωνος οὐρανοῦ εἶδε κινουμένους καταμέλανας ὄγκους ἀνά τὸν οὐράνιον θόλον.

(ἔπεται συνέχεια)

A. Σ. ΜΑΤΕΣΙΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• Μιχαὴλ Ἄγγελος (Φ. Δι Μέντος).— Διονύσιος Γρυπάρης συνέχ. καὶ τέλος (Σ. Δε Βιάζης).— Τὸ πλειάριον, ὄνειροπόλημα (Γ. Δ' Βαλαβάνης).— Ἀναστασία, διήγημα συνέχ. (Α. Μάτεσις).

ΤΥΠΟΙΣ Σ. ΚΑΦΟΚΕΦΑΛΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

A1.Σ3.41.Φ6.0035